

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
з присудження ступеня доктора філософії
у Кам'янець-Подільському національному
університеті імені Івана Огієнка
доктору педагогічних наук, доценту
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка
Куху Аркадію Миколайовичу*

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора,
професора кафедри менеджменту та інноваційних технологій
соціокультурної діяльності**

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Любарець Владислави Вікторівни

на дисертаційну роботу Сидорук Людмили Миколаївни

**«Формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі
вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти»,
подану до захисту у спеціалізовану вчену раду у Кам'янець-Подільському
національному університеті імені Івана Огієнка на здобуття наукового
ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта\Педагогіка»
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»**

Актуальність теми дисертаційної роботи безсумнівна, вона достатньо повно сформульована дисертанткою у вступі до роботи. Потужним підґрунтям для продовження математичної освіти в закладах фахової передвищої освіти є математична підготовка учителів для закладів загальної середньої освіти. Вимушений перехід на дистанційне навчання в умовах пандемії COVID-19 та вторгненні росії країни-агресора в Україну спричинив деяке погіршення якості та доступності освіти в цілому і математичної, зокрема у процесі підготовки майбутніх економістів у закладах фахової передвищої освіти.

Педагогічний досвід показує, що стрімкий розвиток цифрових технологій призводить до появи інноваційних засобів, використання яких сприятиме вдосконаленню і підвищенню рівня якості освітнього процесу та впливатиме на

формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти.

Вагомість дослідження підкреслюється ще й тим, що дисертацію виконано відповідно до плану наукового дослідження Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «Інноваційна освітня діяльність в умовах сучасного реформування системи освіти» (РК № 0122U001509).

У вступі дисертації чітко та правильно обґрунтована актуальність, визначено мету, завдання та методи дослідження, особистий внесок, логічно сформульована наукова новизна.

Наукову новизну одержаних результатів вбачаємо у обґрунтуванні та експериментальному впровадженні організаційно-педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти. Автором вперше обґрунтовано місце та роль формування математичної компетентності як важливої складової професійної компетентності майбутніх економістів; спроектовано структуру формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти; визначено критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти. В роботі розроблено модель формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти, яка відтворює процес формування їх професійної компетентності у процесі вивчення математичних дисциплін та являє собою сукупність взаємопов'язаних блоків: цільового, змістового, операційно-діяльнісного, діагностично-результативного. Виділені змістові блоки розкривають сутності та взаємозв'язки, які забезпечують організаційно-педагогічні умови реалізації моделі.

Практичне значення дисертаційної роботи Л.М. Сидорук полягає у

розробці у розробці навчально-методичного посібника «Вища математика» та створенні дистанційного курсу з вищої математики на платформі Moodle для навчання студентів економічного профілю, що сприяє формуванню професійної компетентності майбутніх економістів.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Відокремленого структурного підрозділу «Кам'янець-Подільський фаховий коледж» НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут» (довідка №144 від 04.05.2023 р.), Академії праці, соціальних відносин і туризму (довідка № 06-50/23 від 25.05.2023 р.), Миколаївського муніципального академічного коледжу (довідка № 01-20/45/1 від 07.06.2023 р.), Хмельницький фаховий економіко-технологічний коледж Університету економіки і підприємництва (довідка № 57 від 14.06.2023 р.), Кам'янець-Подільський фаховий коледж харчової промисловості Національного університету харчових технологій (довідка № 02-15/540 від 04.09.2023 р.).

Свідченням оригінальності, самостійності та науковості дисертації є її апробація, а саме, публікації результатів дослідження у 23 наукових працях, зокрема: 4 – у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 1 – в іноземному періодичному науковому виданні, проіндексованому в базі даних Scopus, 2 – у зарубіжних періодичних виданнях, 16 – публікацій апробаційного характеру.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Основний зміст дисертації викладено на 186 сторінках, повний обсяг – 292 сторінки. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (178 найменувань, з них 10 – іноземною мовою), додатків.

Аналіз тексту дисертації засвідчив, що автором на належному рівні обґрунтовано проблему дослідження, наукові положення та висновки. Зміст дисертації авторкою викладено із дотриманням належного наукового стилю. Структура роботи є логічною й адекватно відображає траєкторію руху теоретико-

експериментального дослідження. Основний зміст дисертаційної роботи свідчить про широку ерудицію здобувачки, її здатність до системного охоплення різних аспектів досліджуваних педагогічних явищ і процесів, критичність і креативність професійного мислення.

У першому розділі дисертаційного дослідження «Теоретичні основи формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти» підтверджено актуальність проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців економічної галузі крізь призму формування математичної компетентності у закладах фахової передвищої освіти. Конкретизовано сутність поняття «компетентність», як особистісного утворення, що формується зі знань, умінь та навичок, здобутих у процесі навчання та пропущених крізь призму особистісних якостей людини, збагачених її досвідом та вбудованих в систему цінностей задля ефективної мотивації певної діяльності, зокрема професійної. На основі аналітичного огляду наукових джерел аргументовано, що формування професійної компетентності майбутніх економістів у закладах фахової передвищої освіти передбачає використання математичних знань у процесі розв'язання різноманітних проблем економічного змісту у загальноекономічній та професійній підготовці.

У другому розділі дослідження виокремлено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти. Доведено, що сукупність організаційно-педагогічних умов впливає на перебіг формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін. Встановлено, що організаційно-педагогічні умови визначають ефективність впливу внутрішнього освітнього середовища закладу на формування професійної компетентності майбутніх економістів у закладах фахової передвищої освіти.

За результатами системного аналізу виокремлено організаційно-педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін. Охарактеризовано сутність поняття «адаптивне освітнє середовище», виокремлено його основні характеристики й умови формування.

Визначено критерії, показники й рівні сформованості професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти, зокрема: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісно-професійний.

Розроблено та обґрунтовано складові моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти, яка розкриває процес формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін та являє собою сукупність взаємопов'язаних блоків: цільового, змістового, операційно-діяльнісного, діагностично-результативного. Виділені блоки розкривають сутності та взаємозв'язки, які забезпечують організаційно-педагогічні умови реалізації моделі, визначають критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх економістів засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Центральне місце у дисертаційному дослідженні посідає третій розділ «Організація та експериментальна перевірка ефективності моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти», у якому обґрунтована методика та результати етапів дослідження.

Автором розкрито методику впровадження моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти, створено дистанційний курс, який дозволяв реалізувати якісний освітній процес з викладання дисциплін «Вища математика», Статистика», «Економіко-математичне моделювання»

відповідно до Освітньо-професійної програми зі спеціальності 051 «Економіка». Здійснено перевірку ефективності моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти. Констатовано, що при навчанні математичних дисциплін варто використовувати загальнонаукові та спеціальні методи задля формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти. Доведено, що використання ІКТ та програмних засобів навчання якісно впливає на засвоєння здобувачами освіти знань, умінь, навичок, які в подальшому реалізуються ними у професійній діяльності.

Наведено результати педагогічного експерименту щодо формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти. Визначено рівень сформованості професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін в освітній процес закладів фахової передвищої освіти за методикою самооцінки.

Завдяки впровадженню авторської моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін в освітній процес закладів фахової передвищої освіти у респондентів показники зросли.

Одержані результати описані і проаналізовані. Достовірність одержаних показників підтверджено результатами перевірки методами математичної статистики. Результати дослідження у своїй сукупності засвідчують, що авторські наукові положення і висновки дисертації містять новизну, є науковими за змістом, достовірними та належно обґрунтованими.

Матеріали, подані в додатках, загалом сприяють повноті сприймання основного тексту. Список використаних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації здійснено здебільшого з дотриманням вимог.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Разом із тим, як і кожна наукова праця, дисертація Л.М. Сидорук містить положення, які можуть слугувати предметом дискусії, чи підлягають уточненню у процесі публічного захисту дисертації.

1. Зауваження щодо першого розділу дисертації, назва параграфу 1.2. «Сутність та складники формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти» не відповідає її змісту, так як автор розкриває особливості та складники формування математичної компетентності майбутніх економістів у закладах фахової передвищої освіти.

2. У першому розділі теоретичний аспект дослідження виглядав би переконливіше, якби дисертанткою більше уваги було приділено обґрунтуванню його понятійно-термінологічного апарату.

3. Потребує уточнення та обґрунтування сутності запропонованих у дисертаційному дослідженні понять: «фахова діяльність» на ст. 103, 105, «фаховий досвід» на ст. 105, «фахова підготовка» на ст. 136.

4. У моделі (Рис 2.1.) на ст.128, авторка вказує на загальнонаукові та спеціальні методи навчання у організаційно-діяльнісному блоці формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти, не обґрунтовуючи їх у роботі.

5. Дисертаційне дослідження пронизано компетентнісним підходом, на жаль, у вступі до дисертації та у висновках це не відображено. Хоча автор неодноразово зазначає: «Саме компетентнісний підхід уможлиблює процес формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти».

6. Доцільно було б розглянути процес формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення математичних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти під час виробничої практики.

7. На наш погляд, дисертаційна робота виграла б, якби у додатках були представлені приклади компетентнісно орієнтованих задач, що сприяють формуванню професійної компетентності майбутніх економістів, зазначені автором у параграфі 2.1.

8. На жаль, робота не позбавлена помилок редакційного характеру.

Зазначені зауваження та побажання не є принциповими, мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Вважаємо, що дисертація є завершеною самостійною науковою роботою, яка містить науково обґрунтовані результати в галузі знань 01 «Освіта/педагогіка» і за актуальністю, змістом, обсягом, новизною, обґрунтованістю наукових положень, достовірністю і практичним значенням відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України «Порядку присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 р), а її автор - заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент

Доктор педагогічних наук, професор,
Професор кафедри менеджменту та інноваційних
технологій соціокультурної діяльності
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

Підпис В.В. Любарець
засвідчую печівку Р.А. Жижко

Підпис В.В. Любарець засвідчую

Начальник відділу кадрів
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова.

